

VEELGESTELDE VRAGEN

Stichting Zwerfjongeren Nederland

Wat zijn zwerfjongeren?

Zwerfjongeren zijn feitelijk of residentieel daklozen onder de 23 jaar met meervoudige problemen. (officiële definitie sinds mei 2010)
'Residentieel' betekent: in een opvanginstelling.

Zijn alle zwerfjongeren dan dakloos?

Volgens bovenstaande definitie wel. Stichting Zwerfjongeren Nederland komt echter ook op voor de belangen van thuisloze jongeren. Dit zijn jongeren die geen vast eigen woonadres hebben, maar wel elke nacht onder een dak slapen (bankhoppers). Bijvoorbeeld bij vrienden of familie of bij slaapplekken van de crisisopvang. Een echt eigen 'thuis' hebben ze niet. Omdat thuisloze jongeren niet goed zichtbaar zijn, weet niemand hoeveel thuisloze jongeren er zijn.

Hoeveel zwerfjongeren zijn er in Nederland?

Volgens een schatting uit juli 2011 zijn er ongeveer 9.000 zwerfjongeren in Nederland. Het [hele rapport](#) staat op Zwerfnet.nl. In december 2011 bleek uit een [telling](#) dat er zelfs bijna 8800 jongeren in een opvanginstelling zitten.

Het is moeilijk om dakloze jongeren te tellen. Jongeren die niet in hulpverlening zitten, komen vaak niet in beeld bij de onderzoekers die hen moeten tellen. Daarom vermoeden hulpverleners dat er veel meer zwerfjongeren in Nederland zijn dan blijkt uit bovengenoemde cijfers.

Hoeveel zwerfjongeren zijn er in mijn stad/regio/provincie?

Dat is moeilijk te zeggen. De ene gemeente houdt het beter bij dan de andere. Uit het telonderzoek in 2010 blijkt dat 24 van de 43 centrumgemeenten betrouwbare en bruikbare gegevens konden aanleveren. Op pagina 32 van [dit onderzoek](#) staat van een aantal centrumgemeenten het aantal zwerfjongeren genoemd.

Als er ergens cijfers bekendgemaakt worden, publiceert Stichting Zwerfjongeren Nederland deze op www.zwerfnet.nl.

Hoe is de verhouding jongens/meisjes?

61% van de zwerfjongeren is man en 39% is vrouw.

Wat is de leeftijd van de gemiddelde zwerfjongere?

De meeste zwerfjongeren zijn tussen de 18 en 23 jaar (70% van de zwerfjongeren valt in deze leeftijdscategorie).

Hoeveel zwerfjongeren van allochtone afkomst zijn er?

Het percentage zwerfjongeren van allochtone afkomst verschilt nogal per onderzoek. Gemeten resultaten lopen uiteen van 35% tot 53%. Etniciteit is een lastig te definiëren en te meten kenmerk.

Waarom ben je pas een zwerfjongere als je meerdere problemen hebt?

Dakloosheid is vaak wel te verhelpen, als dat je enige probleem is. Zie ook de volgende vraag.

Waarom zijn er zwerfjongeren in Nederland? Alles is hier toch goed geregeld?

In Nederland zijn veel zaken goed geregeld, maar op het gebied van goede hulpverlening aan zwerfjongeren valt veel te winnen. Dat komt doordat ze meerdere problemen hebben. Geen stabiele woonplek hebben, is daarbij het kernprobleem. Hoewel ze zelf graag een zo normaal mogelijk leven willen opbouwen, lukt dit hen niet door de overige problemen die ze hebben. Voorbeelden van de problemen die voorkomen bij zwerfjongeren (soms komen één of meer problemen in combinatie met elkaar voor):

- een verleden met gezinsproblemen, zoals ernstige opgroei- en opvoedproblemen, verwaarlozing, geweld en misbruik. Veel zwerfjongeren hebben een achtergrond in de jeugdzorg
- een licht verstandelijke handicap
- ernstige of langdurige psychiatrische problemen (ADHD, borderline-syndroom en psychose)
- problematisch gebruik van alcohol en/of softdrugs
- tussen de 35 en 65% heeft niet veel meer dan basisonderwijs
- frequent contact met politie en justitie
- zwak sociaal netwerk
- schulden en een onverantwoord uitgavenpatroon

De situatie van iedere zwerfjongere is verschillend. Dit vraagt om begeleiding op maat in de hulpverlening. De ingewikkelde vraag naar hulp, in combinatie met de 'versnippering' van de bestaande voorzieningen en het uit de weg gaan van hulp (zorg mijden) door jongeren zelf, maken herstel moeilijk.

Welke van bovenstaande oorzaken komt het meest voor?

Uit Europees [onderzoek naar zwerfjongeren in Nederland, Engeland, Portugal en Tsjechië](#) (MOVISIE, 2011) blijkt dat problemen in het gezin de belangrijkste reden voor jongeren is om te gaan zwerven. Vaak gaat het dan om heel ernstige problemen zoals verbaal of fysiek geweld. Een andere opvallende uitkomst van dit onderzoek is dat meer dan een kwart van de zwerfjongeren als kind een ouder heeft verloren.

Ligt het ook aan onze samenleving?

Er zijn zeker ook maatschappelijke oorzaken. De toenemende complexiteit van de samenleving wordt door hulpverleners als een van de belangrijkste oorzaken voor zwerfgedrag onder jongeren gezien.

Hoe zit het met jongeren van achttien jaar?

Vanaf je achttiende jaar ben je meerderjarig. Jongeren krijgen hierdoor geen jeugdhulpverlening meer als ze achttien worden. Jongeren met een ontwikkelingsachterstand krijgen daardoor niet genoeg begeleiding om zich te ontwikkelen tot redelijk zelfstandige volwassenen.

Wat doet het met jonge mensen als ze tijdelijk of voor langere tijd op straat moeten leven?

Het is voor niemand goed om op straat te leven. Op straat leven geeft gevoelens van onveiligheid en onthechtheid tot (of van) de samenleving.

Er zijn toch opvangplekken voor dakloze mensen en jongeren?

Er is in Nederland niet voldoende opvang voor alle zwerfjongeren.

Zijn zwerfjongeren geholpen als ze een dak boven hun hoofd hebben?

Nee, meestal niet. Jongeren zelf zeggen vooral dat het hebben van geen onderdak en geen geld, of schulden voor hen een probleem is. Toch is het niet voldoende alleen een dak en een inkomen te regelen. Om aan een toekomst te werken, is het belangrijk dat tijdens de hulpverlening gewerkt wordt aan wonen, werken en zorg. Daarnaast zijn hulp bij psychische en eventuele verslavingsproblemen, een sociaal netwerk en leren omgaan met geld belangrijk.

Waarom moeten zwerfjongeren niet in de opvang voor volwassen of oudere dak- en thuislozen terecht komen?

Deze voorzieningen voor volwassen verslaafden en daklozen zijn geen geschikte omgeving voor zwerfjongeren. Uit onderzoeken blijkt dat jongeren zich niet veilig voelen tussen volwassen, ervaren daklozen. Jongeren hebben als eerste opvang (naast bed, bad en brood) praktische en intensieve begeleiding nodig. Deze intensieve aanpak ontbreekt vaak in de volwassenenopvang. Daarnaast kunnen jongeren er het leven op straat als 'normaal' gaan zien in plaats van als een tijdelijke periode die ze zo gauw mogelijk achter zich moeten laten. Ze moeten juist zo snel weer hun leven oppakken zodat ze kunnen werken aan hun toekomst.

Hoe kunnen zwerfjongeren terugkeren naar de maatschappij?

Uit nieuwe inzichten blijkt dat het belangrijk is de jongere zo min mogelijk door te sturen naar verschillende specialisten. Ieder 'schakelmoment' is een risicomoment voor afhaken. Het is beter dat vaste begeleiders (liefst één) de hulp kunnen bieden die nodig is. Het snel regelen van een aantal praktische zaken (inkomen, zorgverzekering, identiteitsbewijs, schuldhulp) motiveert de jongere om met de achterliggende problemen aan de slag te gaan en bindt hem/haar aan de hulpverlener. Verder is het voor de motivatie van de jongere belangrijk dat de begeleider zicht op onderdak kan bieden.

Een vorm van intensieve, persoonlijke begeleiding moet doorlopen als de jongere in de opvang zit. Dit om te voorkomen dat er alleen bed, bad en brood geboden wordt en de overige problemen (schulden, werk/opleiding, sociaal isolement) blijven bestaan.

Wie moet de zwerfjongeren helpen?

Tot 18 jaar vallen jongeren onder jeugdzorg, die tot de verantwoordelijkheid van de provincies behoort. Hebben jongeren geen indicatie van jeugdzorg dan moeten zij kunnen terugvallen op de gemeente als zij dakloos raken. De 43 zogeheten centrumgemeenten zijn verantwoordelijk voor de maatschappelijke opvang. Die opvang wordt, ongeacht hun leeftijd, ook geboden aan zwerfjongeren. Tot slot zijn alle gemeenten verantwoordelijk voor preventie en herstel. De aanpak van de problematiek van zwerfjongeren is dus een zaak van gemeenten.

In 2016 vindt de 'transitie jeugdzorg' plaats: dan wordt de jeugdzorg van de provincies naar de

gemeenten overgeheveld.

Wat moeten gemeenten en (opvang)organisaties doen?

Centrumgemeenten moeten zwerfjongeren in beeld hebben om een goed zwerfjongerenbeleid te voeren en de juiste keuzes te maken voor opvang en hulpverlening. Hulp aan zwerfjongeren moet op maat plaatsvinden, door de complexiteit van de problemen waarmee zwerfjongeren kampen. Er moet door alle betrokken instellingen op diverse terreinen worden samengewerkt. Verschillende instanties die met zwerfjongeren werken, weten van elkaar niet wat ze doen. Op dat punt is veel verbetering mogelijk.

Voor gemeenten blijkt het lastig om alles via één loket of instantie te laten verlopen. Jongeren worden hierdoor vaak van het ene loket naar het andere gestuurd. (Voorbeelden: om een uitkering aan te kunnen vragen heb je een adres nodig, om je in te kunnen schrijven in een gemeente heb je een identiteitsbewijs nodig, om een identiteitsbewijs aan te vragen heb je een adres nodig en voor een identiteitsbewijs heb je geld nodig.) Soms werken de regels van verschillende loketten elkaar ook nog tegen. Tot slot valt de zorg voor zwerfjongeren onder verschillende regels en wetten. Dat betekent dat het geld voor hulp uit verschillende potjes moet komen en dat maakt de organisatie van hulp moeilijker.

Stichting Zwerfjongeren Nederland heeft een website met een online community (www.zwerfnet.nl) waar ook zwerfjongeren terecht kunnen. Hoe komen dakloze jongeren aan internet?

Via vrienden, familie, school, de bibliotheek of hun opvanglocatie. En ook voor dakloze jongeren is een mobiele telefoon hebben belangrijk, de meeste dakloze jongeren hebben er dan ook een. En ook deze jongeren hebben steeds vaker smartphones.

Bronnen en meer informatie

[Definitie zwerfjongeren](#). Brief aan de Tweede Kamer, 24 juni 2010.

[Telling Zwerfjongeren. Aantallen op basis van definitie 2010](#). Bureau HHM in opdracht van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS), 2011.

Zwerfjongeren. Aanpak en achtergrond voor beleid. Een verdieping en concretisering van gemeentelijke aanpak zwerfjongerenproblematiek. Monique Willems, (Spectrum, Centrum Maatschappelijke Ontwikkeling Gelderland) in opdracht van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS), 2011.

[‘Ik ben een zwerfjongere’](#), tv-reportage EO Jong, 2011.

[Pappie's kleine meid slaapt op straat](#), Stephanie-Joy Eerhart, Just Publishers, 2009.